

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunta 18.3.2020 / HE 13/2020 vp

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta.

Esityksen tarkoituksena on tarkentaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä ja tuottamista koskevaa sääntelyä. Lisäksi lakiin lisättäisiin kuntouttavan työtoiminnan sisällön määrittelyä koskeva säännös. Kuntouttavaan työtoimintaan tulisi aina sisältyä myös henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus. Lisäksi aktivointisuunnitelmaan ja monialaiseen työllistymissuunnitelmaan tulisi kirjata kuntouttavan työtoiminnan tavoite sekä henkilölle annettava tuki ja ohjaus kuntouttavan työtoiminnan aikana.

Kela kannattaa esitettyjä muutoksia. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteellisuus ja velvoittavuus edistää siirtymistä kuntouttavasta työtoiminnasta työllistymiseen ja julkisiin työvoimapalveluihin. Juuri asiakkaan tavoitteen määrittely luo parhaimmillaan lähtökohdan prosessimaiselle toimintakykyä ja työllistymistä edistävälle polulle, ja asemoi samalla kuntouttavan työtoiminnan suhteessa muiden toimijoiden palveluihin. Kela näkemyksen mukaan tavoite tulisi määrittellä asiakkaalle tehdyn toimintakykyarvion perusteella. Tällöin tavoite olisi mahdollisimman yksilöllinen ja ohjaisi sosiaalitoimen asiantuntijaa valitsemaan asiakkaan kanssa tilanteeseen soveltuvan kuntouttavan työtoiminnan paikan tai sen sijaan kumppanin järjestämän palvelun kuten nuoren ammatillisen kuntoutuksen.

Ehdotetun 13 a §:n 2 momentin mukaan kuntouttava työtoiminta on sovittava yhteen henkilön tarvitsemien sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen, julkisten työvoimapalvelujen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa. Kelan näkemyksen mukaan on hyvä, että palvelujen ja tukitoimien yhteensovittamisesta mainitaan laissa. Jotta muiden palveluiden yhteensovittaminen todellisuudessa toteutuisi, lain tasolla tulisi säätää myös eri toimijoiden välillä tehtävästä yhteistyöstä. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 8 §:ään tai 13 a §:ään voisikin lisätä maininnan, että kunnan on aktivointisuunnitelmaa laadittaessa ja päivitettäessä tehtävä yhteistyötä henkilön kannalta tarpeellisten toimijoiden kanssa. Tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi Kela, Ohjaamot ja nuorten työpajat.

Lakiesityksessä ei ehdoteta muutoksia kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain soveltamisalaa koskevaan 3 §:ään. Kela toteaa, että kuntouttava työtoiminta on lain mukaan tarkoitettu työttömälle tai toimeentulo-

tuen saajalle. Sen sijaan kuntouttavaa työtoimintaa ei ole lain soveltamis-
alasäännöksen perusteella suunnattu kuntoutusrahan saajalle. Toimeen-
panossa on noussut esille tilanteita, joissa kuntouttavaan työtoimintaan
osallistuneelle työttömyysetuuden saajalle on myönnetty Kelan kuntoutus.
Tällöin henkilöllä on oikeus hakea toimeentulon turvaamiseksi kuntoutus-
rahaa. Asiakkaan ei ole kuitenkaan pakko hakea kuntoutusrahaa vaan hän
voi valita, kummalla etuudella toimeentulonsa turvaa. Jos asiakas valitsee
kuntoutusrahan, Kelan havaintona on, että osassa kunnista asiakkaan kun-
touttava työtoiminta tästä syystä lakkautetaan, vaikka kuntouttava työ-
toiminta olisi edelleen asiakkaalle tarkoituksenmukaista toimintaa.

Toimeentulotuen saajilla tilanne on vielä hankalampi. Kuntoutusraha on
ensisijainen etuus toimeentulotukeen nähden. Jos kuntouttavassa työtoi-
minnassa olevalle toimeentulotuen saajalle on myönnetty Kelan kuntoutus,
hänen on haettava kuntoutusraha. Tällöin kuntouttava työtoiminta lakka-
utetaan.

Kela ehdottaa, että kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa säädet-
täisiin henkilölle mahdollisuus jatkaa kuntouttavassa työtoiminnassa,
vaikka henkilölle myönnettäisiin kuntoutusraha Kelan järjestämän kuntou-
tuksen tai muun tahon järjestämän kuntoutuksen perusteella. Kuntouttava
työtoiminta on voitava yhteensovittaa henkilön tarvitsemien muiden palve-
luiden ja tukitoimien kanssa eikä näiden ajalta maksettava kuntoutusraha
saa estää henkilön oikeutta tarvitsemaansa kuntouttavaan työtoimintaan.

Esityksellä ei ole suoraa vaikutusta työttömyysturvan toimeenpanoon.
Kuntouttavan työtoiminnan ajalta työttömyysetuus maksetaan korotettuna
ja osallistumispäiviltä maksetaan kulukorvausta, minkä johdosta Kela
seuraa kuntouttavaan työtoimintaan osallistumista.

Pasi Pajula
toimeentuloturvaetuksien osamiskeskuksen päällikkö